

VARJUPAIGATAOTLEJATE LIGIPÄÄS ÕIGUSABILE

SA EESTI INIMÕIGUSTE KESKUS
Tartu mnt 63, 10115 Tallinn
www.inimoigused.ee

MTÜ EESTI PAGULASABI
Vallikraavi 19, 51003 Tartu
www.pagulasabi.ee

Käesolev varjupaigataotlejate õigusabile ligipääsu analüüs on valminud MTÜ Eesti Pagulasabi ja SA Eesti Inimõiguste Keskus ühisprojekti “Huvikaitse võimendamine varjupaiga- ja pagulaspoliitikas” raames.

Analüüsi koostas Anni Säär (Eesti Inimõiguste Keskus), toimetas Kristina Kallas (Eesti Pagulasabi).

Projekti rahastab EMP toetuste Vabähenduste Fond Avatud Eesti Fondi vahendusel.

Avatud Eesti Fond
Open Estonia Foundation

Varjupaigataotlejate ligipääs õigusabile

Euroopa Inimõiguste Konventsiooni artikkel 6 lg 1 ütleb, et igaühel on oma tsiviilõiguste ja -kohustuste või temale esitatud kriminaalsüüdistuse üle otsustamise korral õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus, seaduse alusel moodustatud õigusemõistmise volitustega institutsioonis. Euroopa Inimõiguste Kohus on leidnud, et tasuta õigusabi puudumine võib viia õiglase kohtumõistmise rikkumiseni artikkel 6 lg 1 mõistes, sõltuvalt juhtumi asjaoludest.¹ Inimõiguste konventsiooni artiklist 13 tulenevalt on igaühel, kelle käesolevas konventsioonis sätestatud õigusi ja vabadusi on rikutud, õigus tõhusale menetlusele enda kaitseks riigivõimude ees ka siis, kui rikkumise pani toime ametiisik. Lisaks sätestab Euroopa põhiõiguste harta artikkel 47, et igaühel, kelle liidu õigusega tagatud õigusi või vabadusi rikutakse, on õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus; õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus seaduse alusel moodustatud kohtus; võimalus saada nõu ja kaitset ning olla esindatud ning isikul, kellel puuduvad piisavad vahendid, antakse tasuta õigusabi sellises ulatuses, mis tagab talle võimaluse kohtusse pöörduda.

Varjupaigataotlejad on varjupaiga taotlemise protsessis riigi vastu üsna haavatavas positsioonis. Sageli tekib põhjendatud küsimus, kuidas saab tagada tõhusat menetlust või kuidas saab isik oma õigusi kaitsta, kui üks menetlusosaline ei valda eesti keelt ega tea oma õigusi, lähtudes Eesti seadustest ja rahvusvahelisest õigusest? Enamikel juhtudel ei suuda varjupaigataotlejad enda huve kaitsta iseseisvalt ei varjupaiga taotluse menetluses ega hiljem otsuse vaidlustamise korral kohtus. Neil on selleks vaja pädeva isiku abi. Euroopa Liidu varjupaigataotlejate vastuvõtudirektiivi artikli 15 kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et varjupaigataotlejatele antakse hiljemalt 15 päeva möödudes teavet isikurühmade või organisatsioonide kohta, kes võimaldavad tagada talle konkreetset õigusabi.² Lisaks sellele tuleb uuesti sõnastatud vastuvõtudirektiivi artikkel 9 punktide 4 ja 6 kohaselt, mis peab olema üle võetud hiljemalt 20.07.2015, tagada, et kinnipeetud varjupaigataotlejal on võimalus saada tasuta õigusabi ja esindamist vähemalt menetluskohustusdokumentide ettevalmistamiseks ja õigusasutuseks taotleja nimel asja arutamisel osalemisel, teda tuleb sellisest võimalusest teavitada ning talle kinnipidamise põhjused ja kinnipidamiskorralduse vaidlustamise korda selgitada.³ Seega on liikmesriikidel, sealhulgas Eestil, kohustus 20. juuliks 2015 a. tagada, et kõikidele varjupaigataotlejatele, kelle kinnipidamist taotletakse või soovitakse pikendada, oleks tagatud õigusabi ning vajalik esindamine.

Eestis saab õigusabi taotleda täites riigi õigusabi taotluse. Riigi õigusabi taotlus tuleb esitada eesti keeles, vaid juhul kui tegu on EL kodanikuga või isikuga, kelle elukoht on mõnes teises EL-i liikmesriigis, võib taotluse esitada ka inglise keeles.⁴ Praktika on näidanud, et varjupaigataotlejate riigi õigusabi taotluste puhul lähtuvad kohtud rangelt riigi õigusabi seadusest, ning kuna varjupaigataotlejad on kolmanda riigi kodanikud, siis nende inglisekeelne riigi õigusabi taotlus jäetakse rahuldamata. Lisaks näitab praktika, et kui taotlus on esitatud mõnes muus keeles kui eesti keel, siis taotlus lükatakse tagasi. Riigi õigusabi taotluse juurde tuleb veel lisada vastavalt

¹ [Case of Airey v. Ireland](#) (Application no. 6289/73), 9.10.1979.

² [Nõukogu direktiiv 2003/9/EÜ](#), 27. jaanuar 2003, millega sätestatakse varjupaigataotlejate vastuvõtu miinimumnõuded.

³ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/33/EL](#), 26. juuni 2013, millega sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotleja vastuvõtu nõuded (uuesti sõnastatud).

⁴ [Riigi õigusabi seadus § 12](#) lg 5; RT I 2004, 56, 403; RT I, 18.04.2013, 5.

eelnimetatud tingimustele kas eesti või inglise keeles täidetud majandusliku seisundi teatis. Seega on riigi õigusabi taotlemine varjupaigataotlejale selgelt võimatu kõrvalise abita, sest kõigele lisaks saadab kohus vigaselt vormistatud taotluse puhul taotlejale puuduste kõrvaldamise määruse. Puuduste kõrvaldamise määrusele vastamise ajaks võib aga kaebuse esitamise tähtaeg olla juba möödunud. Samas vastuvõtudirektiivi sätete kohaselt on oluline vaid teabe edastamine ning Eesti seadusandluses pole soodsamaid sätteid, ning Eestis on olukord, kus taotlejat pole keegi kohustatud otseselt aitama.

Varjupaigataotlejate ligipääs tasuta õigusabile Eestis

Juhul kui riigi õigusabi taotlus on täidetud ja edastatakse kohtule, pole sugugi kindel, et varjupaigataotleja taotlus rahuldatakse. Riigi õigusabi on eelkõige taotletud varjupaigataotleja kinnipidamiskeskusesse paigutamise vaidlustamiseks, aga ka varjupaigamenetlusega seotud kohtumenetluses varjupaigataotleja esindamiseks. Näidetena saab märkida, et kohus on varjupaigataotlejate poolt esitatud riigi õigusabi taotlused jätnud rahuldamata põhjendustel, et:

- a) Eesti Advokatuuri liikmeskonna hulgas ei ole ühtegi advokaati, kes valdaks varjupaigataotlejaga sama keelt. Halduskohus tegi selle teabe saamiseks järelepärimise Eesti Advokatuurile ning advokatuur vastas, et ühtegi sellist liiget, kes räägiks varjupaigataotlejaga samas keeles, ei ole. Kohus leidis seetõttu, et taotlust ei ole võimalik rahuldada. Kohus on seejärel märkinud, et tõlge varjupaigataotleja emakeelde on taotlejale kättesaadav kohtuistungil.⁵
- b) Riigi õigusabi ei ole sisuliselt vajalik. Põhjenduseks toodi, et “riigi õigusabi seaduse § 7 lg 1 p 1 kohaselt ei anta riigi õigusabi, kui taotleja on ise võimeline oma õigusi kaitsma. Halduskohtumenetluses kehtib uurimisprintsip, mis tähendab seda, et vajalikud asjaolud selgitatakse kohtumenetluse käigus välja olenemata sellest, millist materjali protsessiosalistes esitavad. Printsipi eesmärk on kaitsta isikute subjektiivseid õigusi sõltumata menetlusosaliste õigusteadmistest ja materiaalsetest võimalustest õigusabi hankimisel. Kaebusega seonduva ja olemasoleva materjali peab aga esitama eelkõige avaldaja ise, selles osas ei saaks advokaat olulist kaasabi osutada.”⁶
- c) Taotlejal ei ole põhjust eeldada, et varjupaigataotlus jäetakse ilmtingimata rahuldamata. Riigi õigusabi saamise taotlus võiks olla hiljem õigustatud juhul, kui selgub, et vastav varjupaigataotlus on (põhjendamatult) rahuldamata jäetud. Tuginedes riigi õigusabi seaduse § 7 lg 1 p 2, mille kohaselt jääb riigi õigusabi (esialgu) andmata kui taotlejal ei saa olla õigust, mille kaitsmiseks ta õigusabi taotleb.⁷
- d) Kuna varjupaigataotleja elukoht ei ole Eestis ega ka mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis ning ta ei ole Eesti ega ka mõne muu Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik, tuleks talle riigi kulul õigusabi anda üksnes juhul, kui tegemist on inimkaubanduse ohvriga. Kui varjupaigataotleja on saabunud Eesti Vabariiki ebaseaduslikult, ületades ebaseaduslikult Schengeni konventsiooni liikmesriigi välispiiri (VSS § 66 lg 4 p 1) ei saa välismaalasele

⁵ Tallinna Halduskohtu 09.03.2011 a. määrus haldusasjas nr 3-10-2127.

⁶ *Ibid.*

⁷ Tallinna Halduskohtu 08.12.2011 a. määrus haldusasjas nr 3-11-2752.

tasuta õigusabi anda. Tasuta riigi õigusabi on varjupaigataotleja õigustatud taotlema siis, kui ta soovib õigusabi varjupaigataotluse menetluses.⁸

Tuginedes eeltoodule saab väita, et juhul kui riigi õigusabi taotletakse varjupaigamenetluses õigusabi saamiseks, siis ei rahuldata praeguse kohtupraktika kohaselt antud taotlust, kuna pole tekkinud veel otsest vajadust õigusabi saamiseks. Seega eeldatakse, et varjupaigamenetluses pole õigusabi vajalik, kuid halduskohtumenetluses võidakse riigi õigusabi taotlus rahuldada.

Samuti on levinud põhjendus, et kaebaja (st varjupaigataotleja, kes on saanud keelduva otsuse oma varjupaigataotlusele) õigused menetluses on piisavalt kaitstud tõlgi vahendusel. Kohtu arvates on isik võimeline asjaga seonduvate, kaebajat ennast puudutavate faktiliste asjaolude kohta ise professionaalse õigusabita vajadusel selgitusi andma. Samuti lisatakse, et vajadusel saab kohus täiendavaid tõendeid ise koguda ning kuna kohus kohaldab õigust, siis ei ole nõutav, et isik halduskohtule esitatavaid avaldusi õiguslikult põhjendaks. Enamasti puudutab riigi õigusabi taotluste mitterahuldamine kinnipidamiskeskusesse paigutamise raames tehtud riigi õigusabi taotlusi. Praktikast on tulnud ka ette lahendeid, kus kohus on riigi õigusabist keeldunud, tuues põhjusena välja asjaolu, et kohus peab äärmiselt vähetõenäoliseks, et asi, mille raames riigi õigusabi taotletakse, võiks saada isiku suhtes positiivse lahendi.

Riigi õigusabi taotlemise praktikast varjupaigataotlejatele selgub, et enne varjupaigataotlusele keelduva otsuse saamist ei ole võimalik riigi õigusabi korras endale õiguste kaitsjat saada. Samas, kui PPA teeb negatiivse otsuse varjupaiga taotluse suhtes, on isikul aega vaid 10 päeva kaebuse esitamiseks Halduskohtusse. Kümne päeva jooksul tuleb esitada riigi õigusabi taotlus (eesti keeles!), oodata, et kohus selle rahuldaks, seejärel määraks advokaatur kaitsja ning viimane koostaks õigeaegselt kaebuse. See on Eesti praktikaid arvestades peaaegu võimatu. Praktikast nähtub olukord, kus kohus võib küll rahuldada riigi õigusabi taotluse kiiresti, kuid advokaaturist ei soovi keegi kaasusega tegeleda ning sundmääramine on toiminud alles sätestatud 30 päeva täitumisel. Selleks ajaks on kaebetähtaeg aga möödas ning on tõenäoline, et isiku suhtes on tehtud juba toiminguid tema väljasaatmiseks või ta ongi välja saadetud. Näiteks on praktikas olnud juhtum, kus isikule määrati advokaat ning väljasaatmiskeskuses viibiv varjupaigataotleja oli veel Eestis, kuid advokaadi mitte piisavalt kiire reageerimise tõttu saadeti isik Eestist välja. Käesoleval hetkel tuleb varjupaigast keelduva otsuse saanud varjupaigataotlejal teha ise esialgne kaebus eesti keeles, selleks, et vältida väljasaatmist või selle algatamist ning sellele lisada riigi õigusabi taotlus, lootes, et see rahuldatakse.

Kinnipidamiskeskusesse paigutamisel tuleks varjupaigataotlejale automaatselt tagada kohtus esindamine. Siinjuures on kindlasti oluline, et enne istungit oleks esindajal aega end kurssi viia varjupaigataotlejaga seonduvatega oluliste asjaoludega, selleks, et tagada efektiivne esindatus.

Kinnipidamiskeskusesse paigutamise korral tuleks automaatselt tagada tasuta õigusabi ning esindamine määruskaebuse koostamiseks Ringkonnakohtusse kinnipidamiskeskusesse paigutamise määruse vaidlustamiseks, juhul kui varjupaigataotlejal endal puuduvad selleks vajalikud finantsilised võimalused.

Riigi õigusabi taotlus, majandusliku seisundi teatis ning menetlusabi taotlus tuleks võimaldada esitada varjupaigataotlejatel enim räägitud varjupaigamenetluste keeltes: inglise, prantsuse, araabia, vietnami, urdu ja vene.

⁸ Tartu Halduskohtu Tartu Kohtumaja 07.05.2013. a määrus.

Õigusabi kättesaadavus saatjata alaealistele

Lapse õiguste komitee on oma soovitusel Eestile nõudnud, et Eesti tagaks kõigile lastele õigusabi kättesaadavuse.⁹ ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti (UNHCR) varjupaika taotlevate saatjata alaealiste juhend menetluse ning meetodika kohta sätestab, et saatjata alaealistele tuleks koheselt saabumisel määrata kvalifitseeritud juriidiline esindaja, kes on läbinud vastava koolituse ning teab, kuidas saatjata alaealistega suhelda.¹⁰ Samas juhendis on märgitud, et juriidiline esindaja tuleks tagada ka alaealistele, kes on vanuses 16-18 ning kelle varjupaigamenetlus on seetõttu sama, mis täiskasvanutel. Õigusabile ligipääsuks on tihtipeale vaja juriidilisi teadmisi ning analüüsivõimet, mida aga alaealistel pole. See oleks kohane ka lähtudes laste huvides tegutsemise printsiibist. Välismaalastele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse (VRKS) sätetest ei nähtu, et alaealisele tuleb määrata õigusabi. Küll aga sätestavad VRKS §17 lõiked 5 ja 6, et vajadusel kaasatakse alaealisega läbiviidavate menetlustoimingute juurde asjakohaste erialateadmistega isik ning et varjupaigamenetluses arvestatakse eelkõige alaealise huvide ning õigustega. Lähtuvalt nendest sätetest saab oletada, et juriidiline nõustaja tuleb võimalusel kaasata. Euroopa Pagulaste ja Väljarännanute Nõukogu (ECRE) on seisukohal, et iga saatjata varjupaigataotleja peab automaatselt saama juriidilise esindaja, kes töötab lähestikku koos eestkostjaga ning et juriidiline esindaja seisaks tema huvide eest terve varjupaigamenetluse aja ning sellega seonduvates kohtumenetlustes.¹¹ Kuigi ükski õigusakt otseselt ei sätesta, et saatjata alaealistele varjupaigataotlejatele tuleks tagada automaatne juriidiline esindaja, siis direktiivi 2013/33/EL artiklist 24 punktist 1 ja artiklist 26 punktist 2 lähtuvalt tuleb saatjata alaealisele tagada õigusabi (eestkostjal peab olema võimalik seda taotleda), juhul kui tema varjupaigataotlust ei rahuldata ning tema parimates huvides on sellise otsuse vaidlustamine. Saatjata alaealise varjupaigataotleja puhul, isegi juhul kui alaealisele on määratud eestkoste, ei taga see, et eestkostja, kes ei ole sageli juriidiliselt pädev, suudab vajalikud ankeedid riigi õigusabi saamiseks nõuetekohaselt täita. Mis omakorda juhib tähelepanu sellele, et automaatne õigus õigusabile oleks vajalik.

USA-s läbiviidud uuringu tulemused näitasid, et lastel, kellel vaatamata seadusliku kohustuse puudumisest on õnnestunud saada õiguste kaitseks esindaja, on rohkem kui neli korda suurem tõenäosus saada varjupaik.¹² Nende laste huvid olid paremini esindatud ning nad said kõigi eelduste kohaselt tunduvalt õiglasema lahendi. Eesti praktika on näidanud, et ka saatjata alaealistele, kes on kinnipeetavad väljasaatmiskeskuses, on riigi õigusabi taotlused jäetud rahuldamata. Juriidilise esindaja osalus on tarvilik ka lapse vanuse määramise protseduurides. Varjupaigataotleja või tema esindaja nõusolekul saab PPA nõuda meditsiiniliste uuringute tegemist taotleja vanuse kindlaksmääramiseks.¹³ Vanuseekspertiisi järelduste veaskaala on aga +/- 2 aastat ning seega ei saa see olla vaieldamatu tõend isiku vanuse kohta. Isiku vanuse määramisel tuleb arvesse võtta kõiki esitatud tõendeid.¹⁴ Sellistel juhtudel on potentsiaalsetes vaidlusolukordades lapse parimaid huve silmas pidades ning lapse õiguste kaitseks vajalik õiguskaitse või

⁹ [Lapse õiguste komitee lõppjärelused](#): Eesti. 31.01.2003.

¹⁰ [Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, Geneva \(February 1997\) Guidelines on Policies and Procedures in dealing with Unaccompanied Children Seeking Asylum](#), p. 5, 12.

¹¹ [ECRE, Position on Refugee Children by the European Council on Refugees and Exiles](#), punktid 18, 24.

¹² Nugent, C. Protecting Unaccompanied Immigrant and Refugee Children in the United States. Human Rights, Vol. 32, Issue 1, 2005.

¹³ VRKS, op.cit., §17 lg 8.

¹⁴ Bianchini, K. Unaccompanied asylum-seeker children: flawed processes and protection gaps in the UK. Forced Migration Review, Issue 37, 2011.

õigusnõustaja kaasamine.¹⁵ Eestikostja ja õigusnõustaja määramisel kaitsevad riigid iseend (keegi ei pöördu nende vastu kohtusse), lapsi (nende õigused tagatakse) ning ühiskonda (ühiskonna rahulolu tingib ka üldise distsiplinaarsuse).

Saatjata alaealistele varjupaigataotlejatele tuleks lisaks eestkostele määrata ka õigusnõustajad või -kaitsjad. Vaatamata saatjata alaealiste väikesele arvule Eesti varjupaigataotlejate hulgas, on varjupaigataotlejatest saatjata alaealiste õiguste kaitseks kohtus tarvilik suurendada Eestis õiguskaitstjate pädevust saatjata alaealiste õiguste vallas. Lastega tegelevad õigusnõustajad ja advokaadid peavad olema pädevad nii siseriiklikust kui EL ja rahvusvahelisest pagulas- kui ka lasteõigustes.

Riigi õigusabi kvaliteet

Isegi juhtudel, kui kinnipeetaval varjupaigataotlejal on õnnestunud saada riigi õigusabi korras kaitsja, ei ole tagatud, et kaitsja tegutseb oma kliendi huvides. Riigikohus on täheldanud, et kui kaebus jääb esitamata tähtaegselt just riigi õigusabi osutava advokaadi õigusvastase tegevusetuse tõttu, siis ei oleks kaebeõigus riigi toel tagatud ja asja tekkinud olukorra (s.o. advokaadi tegevusetus) heastavaks meetmeks on kaebuse esitamise tähtaja ennistamine.¹⁶ Samas, varjupaigataotleja, kelle riigi õigusabi kaudu määratud advokaat ei tegutse varjupaigataotleja huvides tema kinnipidamiskeskusest vabastamisel, on sisuliselt jäetud kaitseta. Esinduseta jätmise praktikast Eestis ilmestab halduskohtu lahend, kus kohus mõõnis, et riigi õigusabi korras määratud advokaadi tegevusetus varjupaigataotleja õiguste kaitsmisel on kummaline, ent see ei anna iseenesest alust isikut kinnipidamiskeskusest vabastada.¹⁷ Seega oli riigi õigusabi korras määratud advokaadi tegevusetus varjupaigataotleja õiguste kaitsmisel tuvastatud kohtu poolt, kuid vajalikku esindamist ning õigusabi varjupaigataotleja antud kohtumenetluses ei saanud. Õiglaseks lahendiks antud olukorras oleks olnud istungi edasilükkamine ning uue advokaadi kiirkorras määramine.

Praktikas on ette tulnud ka olukordi, kus riigi õigusabi korras määratud advokaat ei tunne kaasuse vastu huvi ning seega on esindus poolik. Advokaat ei soovi kulutada raha tõlketeenusele ega panustada oma aega info otsimiseks varjupaigataotleja päritolumaal olukorra kohta, mis enamusel juhtudel ei ole saadaval eesti või inglise keeles. Päritolumaal info on aga varjupaigamenetluses äärmiselt oluline. Tihti peale ei tunta huvi ka kliendiga kohtumise ning temaga suhtlemise vastu. Kohati on advokaatide pahameel mõistetav, kuna tõlgile tehtud kulutusi ei pruugi kohus täies mahus rahuldada ning puuduoleva raha peab advokaat oma teenistusest tasuma.

Probleemid riigi õigusabi korras varjupaigataotlejate esindamisel on varasemalt olnud seotud siiski peamiselt tehtavate kulutustega – nii rahaliste kui ajaliste kulutustega. Arvestades, et kinnipidamiskeskuses viibivatel varjupaigataotlejatel puudub liikumisvõimalus ning vastuvõtukeskuses elavad taotlejad olid geograafiliselt üsna eraldatud suurematest linnadest, oli advokaatidele klientidega kokkusaamine raskendatud ning ajaliselt ja rahaliselt kulukas. Kuna

¹⁵ ECRE/ELENA. Survey on Legal Aid for Asylum Seekers in Europe, 2010.

¹⁶ Riigikohtu lahend 3-3-1-61-12 p 13 ja 17.

¹⁷ Tallinna Halduskohtu 13.09.2010 määrus haldusasjas nr 3-10-2729.

2014. aasta jaanuaris vastuvõtukeskus kolis, siis on paranenud varjupaigataotlejate ligipääs vajalikele teenustele.

Selleks, et tagada riigi õigusabi efektiivsus, tuleks kõik vajalikud tehtud kulutused riigi poolt katta: varjupaigataotleja ja tema advokaadi kohtumise korraldamisega seotud kulud (sh sõidukulud), tõlkimise kulud ning kulunud töötunnid. Tõlkekulude katmisel tuleks advokaadile välja maksta sama summa, mis tema tasus tõlgile. Lisaks peab riik tagama, et advokaatidel oleks motivatsioon päritolumaa olukorra kohta infot otsida. Motivatsiooni saab tagada kattes kulunud töötunnid täies määras, mis tihtipeale ületab 10 tundi.

Ettepanekud

- 1) Saatjata alaealiste ja piiratud teovõimega varjupaigataotlejate eestkostja peaks nende nimel koheselt täitma riigi õigusabi taotluse selleks, et saada advokaat, kes esindaks ning nõustaks varjupaigataotlejat varjupaigamenetluses. Tulevikus tuleks välja arendada süsteem, mille alusel oleks võimalik saatjata alaealistele ning piiratud teovõimega varjupaigataotlejatele määrata advokaat automaatselt kehtestatud nõuete kohaselt advokatuuri poolt.
- 2) Kohtud võiksid sisse viia praktika, et kui kohtus ilmneb, et riigi õigusabi korras määratud advokaat ei tegutse varjupaigataotleja parimates huvides, lükatakse istung edasi ja palutakse advokatuuril määrata uus advokaat.
- 3) Advokatuur võiks varjupaigataotlejale advokaadi määramisel arvesse võtta advokaadi pädevust halduskohtumenetluses ning mitte määrama neid advokaate, kes on väljendanud, et nad ei tunne antud valdkonnas end tugevalt ning parema meelega ei esindaks varjupaigataotlejaid.
- 4) Kohtud võiksid sisse viia praktika, et riigi õigusabi korras varjupaigataotlejale teenust pakkuvale advokaadile tuleb katta kõik vajalikud kulud, eelkõige tõlke- ja transpordikulud, kuna need on vältimatud ja vajalikud varjupaigamenetlusega seotud kohtumenetluses.
- 5) Ametnikud võiksid enne KPK-sse paigutamise istungit varjupaigataotlejaid teavitada, et neil on õigus taotleda riigi õigusabi või suunata nad koheselt tasuta õigusabi pakkuvate organisatsioonide poole, kes võiksid neid antud kohtumenetluses esindada.